

Kønsforskelle. Det er rivende galt med det akademiske håndværk i Henning Nyborgs forskning. Han beviser ikke, at »generel intelligens« overhovedet eksisterer.

Ydmygheden, der blev væk

AF THOMAS HANSEN,
cand.silv.

LONE Frank beklager i en artikel i *Weekendavisen* den 19. juli, at vi i den danske debat om Helmut Nyborg aldrig rigtigt hørte de faglige argumenter der dannede baggrunden for kritikken af ham. Det skal denne artikel råde bod på.

Alt, hvad jeg refererer, kan hentes på Århus Universitets hjemmeside. Jeg henviser til det Sagkyndige Udvalgs rapport samt til korrespondancen mellem Helmut Nyborg og udvalget.

Det første spørgsmål er, hvorvidt Helmut Nyborg statistisk set har belæg for at hævde, at kvinder har lavere generel IQ (af Helmut Nyborg betegnet med »g«) end mænd. Det næste spørgsmål er, hvorvidt kritikken er rimelig.

Jeg sætter ikke fokus på broderparten af det Sagkyndige Udvalgs rapport, der er en kritik af dokumentationen for Helmut Nyborg's data, og som også indeholder en kritik af en søjnfaldende manglende forståelse for selv basale aspekter ved datamsamling og databehandling.

Hermed skal det understreges, at jeg ikke tager stilling til Helmut Nyborg's redelighed, således som dette defineres af UVVU.

Det er afgørende at forstå, at Helmut Nyborg sondrer mellem »generel intelligens« (en slags multifaktoriel IQ) og mere specifikke unifaktorielles evner som for eksempel logisk tænkning, rumlige evner. Helmut Nyborgs »generel intelligens« er en underliggende (latent, det vil sige ikke direkte målbar) faktor, der kvantificerer en persons generelle evner.

En analogi til Helmut Nyborgs »generel intelligens« kunne være følgende: Man kan ikke direkte og fuldstændigt måle en persons evne til at køre bil, der jo afhænger af mange forhold, herunder tekniske færdigheder, kendskab til færdselsloven og evne til at vurdere andre trafikanter. Som stedfortrædende metode anvendes en teoriprøve og en praktisk køreprøve.

Prøverne er ikke udtømmende for de påkrævede kvaliteter, og man opnår derfor ikke egentlig sikkerhed for, at personen bliver en god bilist. Men prøverne udgør en pejling i den ønskede retning. Og det er på samme måde med Helmut Nyborgs »generel intelligens«: den kan ikke måles direkte, men ved hjælp af en række stedfortrædende deltests kan man pejle sig ind på »generel intelligens«.

Hvorvidt det overhovedet videnskabeligt er meningsfuldt at tale om en sådan generel intelligens, der principielt omfatter »noget andet og mere« end det, som en IQ-test enkelte deltests hver for sig måler, er sagen uvedkommende.

Det er altså afgørende for Helmut Nyborgs projekt, at »generel intelligens« er afkoblet fra de

ILLUSTRATION: NETTE ENLERS

konkrete og specifikke deltests, som hans testbatteri består af. Thi hvis ikke dette var tilfældet, ville han jo ikke kunne udtale sig om generel IQ andet end det specifikke, som det faktisk anvendte testbatteris enkelte deltest hver især bidrager med.

Da det er velkendt, at det testbatteri, som Helmut Nyborg betjener sig af, favoriserer mænd (jævnfør det Sagkyndige Udvalgs rapport), er det derfor afgørende for Helmut Nyborg, at han uafhængigt af eventuelle kønsforskelle i hvert af testbatteriets deltests, er i stand til at fastlægge en kønsforskel i »generel intelligens«.

Hvis ikke det er tilfældet, ville han jo blot reproducere de allerede kendte resultater, nemlig at hans testbatteri generelt favoriserer mænd. Han vil med andre ord ikke opnå den afkobling mellem »generel intelligens« og de specifikke deltests, som er konklusionernes forudsætning.

Problemet er bare, at statistikerne i det Sagkyndige Udvalg beviser, at man ikke kan fastlægge en kønsforskel i »generel intelligens« uafhængigt af en eventuel kønseffekt i testbatteriets deltests. Det kan forekomme som en detalje, men er det langt fra. Hele ideen om et latent – og i et eller andet omfang objektivt – IQ-mål falder nemlig derved til jorden. At mænd, statistisk set, klarer sig bedre end kvinder i de tests, Helmut Nyborg anvender, er muligvis en kønspolitisk bombe, men det er ikke et seriøst bidrag til noget så interessant som generel intelligens.

Men det Sagkyndige Udvalgs matematiske udredning er aldeles utvetydig: Helmut Nyborg fører ikke bevis for, at det overordnede og ikke umiddelbart målbare begreb intelligens (»generel intelligens«) overhovedet eksisterer, endstige varierer mellem kønnene. Det, han rent faktisk fremlægger, er en ringslutning.

Helmut Nyborg tager fejl. Så simpelt er det.

I et af brevene skriver Helmut Nyborg følgende om problemet med overhovedet at identificere en kønsforskel i »generel intelligens«:

»Det er ikke et spørgsmål, som en enkelt psykolog uden en akademisk grad i statistik eller matematik kan forventes at håndtere på en kvalificeret måde.«

Det synes klart, at Helmut Nyborg her medgiver, at han ikke er i stand til fagligt at deltage i den diskussion, som identificerbarhedsproblemet rejser. Heri har Helmut Nyborg bestemt en pointe, og man kan med rette spørge, på hvilket niveau ikke-statistikere skal være kvalificerede til selv at foretage datahåndtering og -behandling. Hvad kan man med rimelighed kræve?

Jeg har ikke svaret. Men der er i hvert fald tre vigtige områder, hvor en forsker efter min opfattelse selv bør være opgaven voksen: evnen til at dokumentere data entydigt; åbenhed om hvorledes data er indsamlet, herunder at besidde viden om rapportering heraf; basal indsigt i hvilke problemer indsamlingsmetodikken har for validiteten af resultaterne fra de statistiske analyser.

Med hensyn til matematisk statistiske metoder forekommer det rimeligt at være mere frisindet. Hvorom alting er, så er en vis ydmyghed i anvendelsen af metoder, man ikke forstår, et fair krav. Men i det omfang ens arbejde har samfundsmæssig betydning eller medierne bevågenhed, bør man være endog meget sikker på sine metoder.

For eksempel forekommer det indlysende, at biologer, der studerer græshoppers parringsadfærd, ikke nødvendigvis skal beherske samme statistiske niveau som cancer-epidemiologer, hvis arbejde i sidste ende er med til at bestemme omfanget af samfundsinvesteringer i strålingsbehandlingsscentre. I denne sammenhæng mener jeg, at Helmut Nyborg burde have indset, at kønsforskelle i IQ er et samfundsmæssigt så følsomt emne, at netop ydmygheden over for den forskning, han beskæftiger sig med, burde have haft bedre vilkår.

Og for at gøre historien om identificerbarhedsproblemet færdig, så er det faktisk ikke umiddelbart indlysende, hvad Helmut Nyborg selv mener. Han skriver således om emnet i et brev:

»Det er sandt, at der rent faktisk altid vil være et identificerbarheds-problem. (...) Det er ikke korrekt, når Udvalget fastslår, at jeg tilsyneladende ikke er bevidst om dette problem (...).«

Læseren kan jo gøre sig sine egne tanker.